

L'Esprit de Napoleon, *Pensées et maximes*
Chez A. Philippe, Éditeur, Paris (1844, 1845, 1848)

© 2018 Institutul European Iași, pentru prezenta ediție în limba română

INSTITUTUL EUROPEAN
Iași, str. Grigore Ghica Vodă nr. 13, O. P. 1, C.P. 161
www.euroinst.ro; euroedit@hotmail.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NAPOLEON I, împărat al francezilor

Maxime, cugetări, aforisme /Napoleon Bonaparte; pref. de
J.L. Gaudy Junior (Le Jeune); trad., note și postf. de Andrei
Alexandru Căpușan. - Iași : Institutul European, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-24-0221-1

I. Gaudy, J.L. (pref.)

II. Căpușan, Andrei Alexandru (trad.; note; postf.)

821.133.1

Reproducerea (parțială sau totală) a prezentei cărți, fără acordul
Editurii, constituie infracțiune și se pedepsește în conformitate
cu Legea nr. 8/1996.

Printed in ROMANIA

NAPOLEON BONAPARTE

MAXIME, CUGETĂRI, AFORISME

Selecția textelor, traducere din limba franceză și reperi
cronologice de Andrei Alexandru CĂPUȘAN

INSTITUTUL EUROPEAN
2018

Prefața lui J.J. Guizot (de Jeanne)

la ediția din 1838

Cuprins

Prefață (la ediția cărții din 1838) / 7

Maxime, cugetări, aforisme / 13

Reper cronologice / 67

Au fost douăzeci și șase de ani de când călătorisem în Franța și m-am gândit să scriu câteva rânduri despre ceea ce am văzut și simțit acolo. Într-o zi, în timp ce stăteam în fața unei clădiri mărețe, am văzut un grup de oameni care se adunau în jurul unui bătrân care vorbea cu voce tare. Ei erau toți de diferite vârste și condiții sociale, dar erau toți foarte atenți și interesați. În acel moment, am simțit că înțeleg puțin din ceea ce se vorbea. Era vorba despre libertate, despre drepturile omului și despre rolul guvernului. Aceste idei erau noi pentru mine și pentru mulți alții din țările mele. În acele zile, oamenii erau încă foarte atașați de tradiții și obiceiuri străvechi. Dar acum, începuse să se schimbe lucrurile. Oamenii începeau să gândească pentru ei înșiși și să ceară schimbări. Acest lucru mă bucura foarte mult, deoarece credeam că era acesta drumul corect pentru o societate să se dezvolte și să devină mai bună. Într-o altă zi, am fost la o școală și am văzut profesorii sărind de bucurie când au văzut copiii învățând să citească și să scrie. Acest lucru mă impresionase foarte mult, deoarece în țările mele mulți copii nu erau scolarizați și erau nevoiți să muncească din timpuriu. Am văzut și oameni care erau foarte săraci și care trăiau în condiții foarte dure. Acest lucru mă durdea în suflet și mă făcea să mă gândesc la ceea ce puteam face pentru a-i ajuta. În cele din urmă, am realizat că nu puteam să schimb nimic singur, dar puteam să scriu despre ceea ce vedeam și să încerc să influențez opinia publică. Acesta este motivul pentru care am scris această carte. Sper să fie utilă și să inspire alții să facă ceea ce pot pentru a îmbunătăți lumea noastră.

Într-un timp, de la punctul de vedere al științei și al filosofiei, am văzut că oamenii erau încă foarte atașați de tradiții și obiceiuri străvechi. Dar acum, începuse să se schimbe lucrurile. Oamenii începeau să gândească pentru ei înșiși și să ceară schimbări. Acest lucru mă bucura foarte mult, deoarece credeam că era acesta drumul corect pentru o societate să se dezvolte și să devină mai bună. Într-o altă zi, am fost la o școală și am văzut profesorii sărind de bucurie când au văzut copiii învățând să citească și să scrie. Acest lucru mă impresionase foarte mult, deoarece în țările mele mulți copii nu erau scolarizați și erau nevoiți să muncească din timpuriu. Am văzut și oameni care erau foarte săraci și care trăiau în condiții foarte dure. Acest lucru mă durdea în suflet și mă făcea să mă gândesc la ceea ce puteam face pentru a-i ajuta. În cele din urmă, am realizat că nu puteam să schimb nimic singur, dar puteam să scriu despre ceea ce vedeam și să încerc să influențez opinia publică. Acesta este motivul pentru care am scris această carte. Sper să fie utilă și să inspire alții să facă ceea ce pot pentru a îmbunătăți lumea noastră.

⁴ Feldmareșalul Arthur Wellesley, duce de Wellington (1769-1852). Militar și om politic și de stat – *tory* (conservator) – britanic, de origine irlandeză. În timpul războaielor napoleoniene, a înfrânt în mai multe bătălii armata franceză. La 18 iunie 1815, alături de armata prusacă comandată de feldmareșalul Blücher, l-a înfrânt decisiv, la Waterloo, în Belgia, pe Napoleon Bonaparte. El a fost prim-ministru conservator de două ori, în intervalul 1828-1830 și apoi în 1834, vreme de trei săptămâni.

⁵ Henry Bathurst, al 3-lea Earl (Conte) Bathurst (1762-1834). Om politic și de stat britanic conservator, între altele președintele Camerei de Comerț (1807-1812), secretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine (1809), secretar de stat la Război și Colonii (1812-1827), lord președinte al Consiliului de Miniștri (1828-1830).

Maxime, cugetări, aforisme

Totul în viață este supus calculului, trebuie menținut echilibrul între bine și rău.

Există doar două forțe pe lume, sabia și sufletul. În perspectivă îndepărtată, sabia va fi întotdeauna cucerită de suflet.

Un război între europeni este un război civil.

Se ține foarte mult ca tinerii să studieze războiul din cărți, este un bun mijloc pentru a avea generali proști, incapabili.

Bunul-simț îi face pe oameni capabili.

Bunăstarea ține de evenimente, fericirea ține de afecțiuni.

Dragostea de patrie este prima virtute a omului civilizată.

Actele valorează mai mult ca vorbele.

◆
Adevărata înțelepciune a națiunilor este experiența.

◆
Ambiția este pentru om ceea ce aerul este pentru natură: luați unul moralului și pe celălalt fizicului, nu mai există deloc mișcare.

◆
Calomnia nu mă poate atinge decât atunci când sunt în viață.

◆
Calomnia este fiica diavolului.

◆
Obișnuința ne condamnă la destule nebunii: cea mai mare este aceea de a ne face sclavii cuiva.

◆
Presentimentele sunt ochii sufletului.

◆
Trebuie să fii lent în deliberare și vioi în executare.

◆
Hazardul este singurul rege legitim în univers.

◆
Zece persoane care vorbesc fac mai mult zgomot decât zece mii care tac.

◆
Orice tranzacție făcută cu crima devine o crimă din partea tronului.

◆
Trebuie să fim mai mari, în ciuda a cum suntem noi de fapt.

◆
După căderea mea, norocul mi-a ordonat să mor, iar onoarea mi-a ordonat să trăiesc.

◆
Omul nu are prieteni, bunăstarea sa îi are.

◆
Timpul este marea artă a omului.

◆
Bravura este o monedă de convenție: cutare caută cu îndrăzneală moartea în rândurile dușmanilor, după ce a tremurat în fața fierului călăului. Există bravi falși, așa cum există jetoane false. Să spunem drept, bravura este o calitate înnăscută; ea nu se dăruiește.

◆
Omul cinstit și corect este imaginea lui Dumnezeu pe pământ.

◆
Aceia care caută bunăstarea în fast și în risipă seamănă cu acei oameni care preferă strălucirea lumânărilor luminii naturale a soarelui.

◆
Am creat secolul meu pentru mine, așa cum am fost eu pentru el.

◆
Guvernele de contragreutate nu sunt bune decât în vreme de pace.

◆
Mijlocul de a fi direct, pe șleau, este de a face adevărul incredibil.

◆
Cea mai mare parte a academicienilor noștri sunt niște autori pe care îi admiri căscând.

◆
Poți foarte bine să-i împodobești pe curtizani cu panglici, dar nu faci oameni din ei.

◆
Bunul-simț îi face pe oameni capabili; amorul-propriu este vântul care umflă pânzele și conduce vasul lor în port.

◆
Iubesc bunul-simț cel mare care aleargă pe străzi.

◆
Cuvântul „virtute politică” este un nonsens.

◆
Viața este un vis ușor care se risipește.

◆
Adevăratul caracter străpunge și răzbește aproape mereu în marile împrejurări.

◆
Mulțimea care mă contemplă cu admirație, m-ar face în aceeași modalitate să mă urc pe eșafod.

◆
Atunci când popoarele încetează să se mai plângă, ele încetează să trăiască.

◆
Cea mai insuportabilă tiranie este tirania subalternilor.

◆
Omul vulgar îl imaginează pe Dumnezeu ca pe un rege care își ține consiliul în curtea sa.

◆
Există oameni care sunt virtuoși numai pentru că ocaziile viciului le lipsesc.

◆
Un tron nu este altceva decât o scândură împodobită cu catifea.

◆
Utilizezi forța atunci când nu poți face altfel, însă atunci când ești stăpân pe situație dreptatea valorează mai mult.

◆
Toate evenimentele nu țin decât de un fir de păr.

◆
Nu mai există dreptul ginților, este vorba ca oamenii să se sfâșie între ei precum cîinii turbați.

◆
Populația incorigibilă arată în toate locurile același spirit de demență.

◆
Nimic nu face să crească forța batalioanelor precum succesul.

◆
Un cap fără memorie este o fortăreață fără garnizoană.

◆
Indecizia este pentru un guvern ceea ce este paralizia pentru mișcarea membrilor.